

PATVĒRUMA MEKLĒJUMOS: BALTIĒŠI ZVIEDRIJĀ

Otrā pasaules kara laikā Baltijas valstis zaudēja lielu daļu iedzīvotāju. Daļa iedzīvotāju devās bīstamā ceļojumā pāri jūrai uz Zviedriju, cenšoties rast mieru un drošību. Daudzām ģimenēm pagaidu patvērums kļuva par jaunu dzimteni. Kādēļ šie cilvēki devās prom, ko viņi piedzīvoja un kā tika uzņemti?

IDEJAS MĀCĪBU STUNDAI

Piedāvājam izmantot gan rakstiskos avotus, gan mutiskās (filmētās) liecības, lai izpētītu Baltijas bēgļu motivāciju, viņu ceļojuma apstākļus un dzīvi jaunajā dzimtenē – Zviedrijā. Skolotāji var pielāgot šo ieteikumu faktiskajai situācijai klasē vai stundās izmantot tikai dažus avotus.

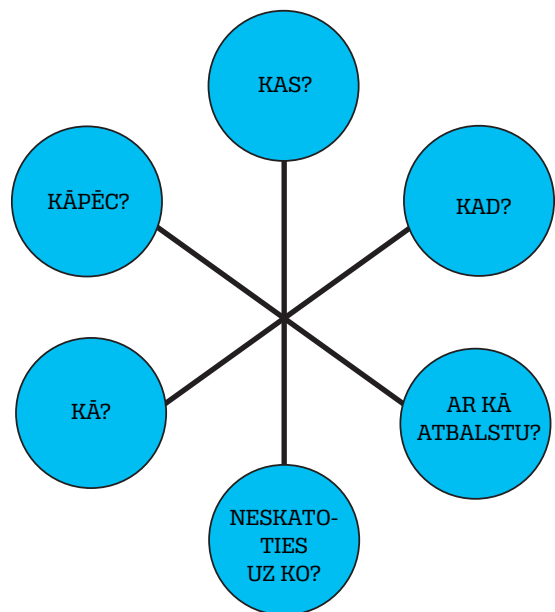
IEVADS: VIDEO

Parādiet klasei dokumentālās filmas “Šķērsojot jūru. Bēgšana uz Zviedriju” beigas. Noskaidrojiet skolēnu pirmos iespaidus – kas ir šie cilvēki, un kādēļ tie uzsver savas daudzējādās identitātes.

AVOTU ANALĪZE

Sadaliet skolēnus grupās pa trim. Iedodiet katrai grupai visus avotus, un visi kopā noskatieties dokumentālo filmu. Aiciniet grupas izpētīt avotus un pārrunāt šādas jautājumus:

- Kas bija šie bēgļi? Kādu motivāciju pamest valsti saskatījāt avotos?
  - Kāda bija avotos dokumentētā zviedru reakcija? Kā jūs skaidrotu šādu reakciju?
  - Kā bēgļi jutās jaunajos apstākļos? Kā viņi pielāgojas jaunajiem apstākļiem?
- Pārrunājiet atbildes ar klasi.

REFLEKSIJA

Dokumentālās filmas beigās Daina saka: “Mana dzimtene ir Zviedrija, bet manas dvēseles dzimtene ir Latvija.” Aiciniet skolēnus padomāt, kādas ir cilvēku piespiedu migrācijas ilgtermiņa sekas. Aiciniet skolēnus iztēloties attēlu, kas simbolizē svarīgāko secinājumu, kas gūts, apskatot šo tēmu. Aiciniet uzzīmēt šo simbolu uz atsevišķas lapas. Ikvienam studentam jāprezentē uzzīmētais simbols, minūtes laikā pastāstot par gūto secinājumu un tā saistību ar attēlu..

BALTIJAS BĒGLI ZVIEDRIJĀ

Padomju Savienības un Vācijas okupācijas gados daudzi Baltijas valstu iedzīvotāji pameta savu dzimteni. Cilvēki bēga no Sarkanās armijas, kas pakāpeniski atkārtoti iebruka Igaunijas, Latvijas un Lietuvas teritorijā. Šī procesa kulminācija bija Lielā bēgšana 1944. gada vasarā un rudenī. Lielās bēgšanas laikā cilvēki galvenokārt šķērsoja jūru, dodoties uz Zviedriju, bet citi bēga arī Vācijas virzienā.

Vācijas okupācijas režīma beigās, kad Padomju armija tuvojās Baltijas valstīm un beidzot iekļāva tās Padomju Savienības sastāvā, ASV valdība sekmēja Baltijas valstu elites emigrāciju (galvenokārt no ASV vēstniecības Stokholmā). Zviedrijas valdība palīdzēja izceļot Igaunijā mītošajiem zviedriem, un aptuveni 2000 Igaunijas zviedru izmantoja šo izdevību, lai pārceļtos uz dzīvi Zviedrijā.

Lielākā daļa Baltijas bēgļu ieradās no Igaunijas piekrastes teritorijām, salām un lielākajām pilsētām. Bēgļi devās ceļā mazās zvejas laivās vai lielākā laivā. Karadarbības un ceļā sastapto grūtību dēļ bīstamajā ceļojumā daudzi zaudēja dzīvību. Notika bombardēšanas uzlidojumi, jūrā bija daudz mīnu un zemūdeņu, mazās zvejas laivas bieži bija ļoti sliktā stāvoklī, un situāciju pasliktināja arī rudens vētras. Tiek lēsts, ka ceļā mira 6-9 % bēgļu.

Uz Zviedriju bēga dažādu sociālo grupu pārstāvji: bēgļi, karavīri, kas centās izvairīties no iesaukuma vai jau dienēja vācu armijā, cilvēki, kas strādāja vācu armijas aizmugurē, un citi. Bēgļu vidū bija dažāda vecuma cilvēki no dažādiem sociālajiem slāņiem, taču lielākā daļa bija bērni un cilvēki, kas vēl nebija sasnieguši pusmūža vecumu. Galvenais bēgšanas iemesls šo cilvēku vidū bija bailes no Padomju varas vajāšanas. Daudzi cerēja, ka situācija uzlabosies un viņi drīz varēs atgriezties.

Ir grūti aprēķināt kopējo bēgļu skaitu, kas devās prom Lielās bēgšanas laikā, jo trūkst precīzas informācijas par ceļā mirušo bēgļu skaitu, bērnu skaitu, personu apliecinošo dokumentu viltošanas ietekmi utt. Taču var veikt aptuvenus aprēķinus — uzskata, ka Zviedrijā nokļuva 26 000 igauņu, 4000 latviešu un 500 lietuviešu.

Sākotnēji Baltijas iedzīvotāju bēgšana sabiedrībā un varas institūcijās izraisīja vēlmi palīdzēt. Baltijas valstu iedzīvotājus attēloja kā nelaimīgus, slikti ģērbtus, izbadējušos un pārsalušus cilvēkus, kas bēga nekvalitatīvās,

pārpildītās laivās. Tādēļ viņiem piešķīra pārtiku, apģērbu, pajumti, un cilvēki bija līdzjūtīgi pret viņiem. Drīz vien presē un parlamentā parādījās komunistu viedokļi, kas atšķīrās no iepriekšminētā. Viņuprāt, Baltijas iedzīvotāji tik ļoti baidījās no Padomju iebrukumu, jo bija dzimtenes nodevēji, nacisti un kara noziedznieki. 1946. gada janvārī pēc Padomju varas pieprasījuma tika izdoti 146 internētie Baltijas valstu karavīri. Pāris gadu laikā ievērojams skaits bēgļu pārvācās uz dzīvi dažādās pasaules valstīs. Taču Zviedrijā līdz šim brīdim ir saglabājusies visai liela un labi organizēta igauņu un latviešu diaspora.

BĒGŠANAS IEMESLI

IZRAKSTI NO SLITES APGABALA POLICIJAS NOPRATINĀŠANAS PROTOKOLIEM

Protokoli, kas sastādīti nopratināšanas laikā 1943. gada 6. novembrī, Farosundā.

”

Šodien plkst. 12:30 Gotska Sandön salā no Ventspils ar motorlaivu “Ange” ieradās deviņi bēgļi no Latvijas. Bēgļus nosūtīja uz Farosundu, kur viņi ieradās plkst. 20:15. Tur pārbaudīja viņu veselības stāvokli un nopratināja viņus. Zvejnieks **Hanss Petersons** (Hans Peterson), dzimis 1895. gada 5. janvārī Ventspilī, tagad dzīvo Miķeļbākā, Rīgā. Viņa bēgšanas iemesls bija dēls Herberts, kas bija dzimis 1923. gadā un iesaukts vācu armijā, aktīvajā karadienestā frontē. Ap 1. novembri vācu varas iestādes bija ielās izvietojušas uzsaukumu, kas vēstīja, ka 1923.-1924. gadā dzimušajiem vīriešiem 3. novembrī bija jāierodas uz reģistrāciju un nākamajā dienā jādodas uz mācību centru. Katrs vīrietis saņēma personīgu uzsaukumu ar biļeti un rīkojumiem. Tā mērķis bija izveidot tā saucamo Brīvprātīgo leģionu. Taču brīvprātības princips bija tikai ilūzija. Vīriešiem bija jāierodas, jo pretējā gadījumā viņiem pakal ierastos bruņoti karavīri. Tādēļ šie vīri bija nolēmuši bēgt uz Zviedriju. Zvejnieks uzskatīja, ka viņa senči ir zviedri, kas savulaik valdījuši Kurzemē..

Jūrnīeks **Pēteris Jansons Paulis**, dzimis 1922. gada 5. novembrī Palazu, tagad dzīvo Rīgā. Viņu iesauca Brīvprātīgo

leģionā. Viņam bija jāierodas Vaiņodes barakās 1943. gada 20. oktobrī, taču viņš bija paslēpies Rīgā. Viņš bija aizbēdzis uz Zviedriju, lai izvairītos no karadienesta Vācijā. Viņa iesaukuma rīkojums: [citēts vācu rīkojums par iesaukšanu karadienestā].

Mehāniķis **Alfreds Sveiders**, dzimis 1922. gada 5. oktobrī Ventspilī, tagad dzīvo Rīgā. Trīs mēnešus bija dienējis Volhovas frontē, obligātajā karadienestā. Nakts sardzes laikā viņam krūtīs trāpīja kāda noklīdusi ložmetēja lode, kas joprojām ir tur iestrēgusi. Pēc ārstēšanās slimnīcā viņš bija ticis pie 30 dienu atvaļinājuma, kas drīz beigtos. Tā vietā, lai atgrieztos aktīvajā karadienestā frontē, viņš aizbēga uz Zviedriju.

Kalējs **Fricis – Emīls Korse**, dzimis 1920. gada 20. jūnijā Ventspilī, tagad dzīvo Rīgā. Viņš strādāja Rīgas kuģu būvētavā par tvaikoņu remontētāju. Viņu mobilizēja darbam kuģu būvētavā, taču viņš baidījās, ka nākamreiz viņu varētu iesaukt aktīvajā karadienestā.

Students **Edvīns Blumbergs**, dzimis 1924. gada 5. novembrī Ventspilī, kur dzīvo joprojām. Viņš bija iesaukts darbam kā “brīvprātīgais”, un 5. oktobrī viņam bija jāierodas Liepājā. Taču Edvīns bija saslimis un ievietots Ventspils slimnīcā. Līdz 9. oktobrim viņš ārstējās slimnīcā, bet pēc tam viņu kopa mājās. Ap 1. novembri uz ielu stūriem bija izvietoti uzsaukumi, kas vēstīja, ka 1923.-1924. gadā dzimušos vīriešus mobilizēs aktīvajam karadienestam. Lai izvairītos no tā, viņš aizbēga uz Zviedriju. Viņa gatavība karadienestam bija iestājusies 1943. gada 3. maijā.

Iepriekšminētais apgabala policijas virsnieks

Bertils Bonde (Berthil Bonde)

”

IZRAKSTI NO SLITES APGABALA POLICIJAS NOPRATINĀŠANAS PROTOKOLIEM

Protokoli, kas sastādīti nopratināšanas laikā 1945. gada 15. novembrī, Slītē.

”

13. novembrī plkst. 12.30 Smōjen kaļķakmens karjera uzraugs saņēma ziņojumu, ka ieradušies divi igauņu bēgļi. Vienam no bēgļiem bija veselības problēmas un, iespējams, apsaldētas pēdas. Bēgļus nodeva personai, kas parakstījusies zemāk. Viņi paziņoja, ka ir politiskie bēgļi, kam, ņemot vērā situāciju Igaunijā, bijis jābēg, lai glābtu savu dzīvību. Bēgļi bija ieradušies vecā, neizturīgā, vaļējā laivā, kurā, neraugoties uz laivas apdari, bija radusies sūce. Vecākais bēgļis bija slēpies kopš 1944. gada septembra, un šī gada aprīlī bija klaiņojies pa mežiem, apsaldējot abas pēdas. Ceļojuma laikā viņš bija izmircis līdz ādai, un apsaldēto pēdu stāvoklis bija pasliktinājies. Šī iemesla (un noguruma) dēļ viņš nevarēja paiet.

Privātskolas skolotājs **Jakobs Toniso** (Jacob Tõnissoo). Viņš bija dzimis 1891. gada 19. oktobrī Selistes pagastā, Igaunijā, un kopš 1924. gada dzīvoja Pērnavā un strādāja par pilna laika skolotāju. 1930. gadā viņš apprecējās, un viņam bija trīs bērni. Viņa ģimene dzīvoja Pērnavā. No 1913. gada līdz 1917. gadam viņš studēja Teoloģijas

fakultātē Petrogradā. Pēdējos divus gadus viņš bija specializējies arheoloģijā.

Krievu okupācijas režīma laikā komunistiskās varas iestādes pieprasīja, lai darbinieki par daļu algas iegādātos krievu obligācijas. Skolas direktors vēlējās, lai Jakobs investē 250 rubļus, taču vīrs vēlējās iegādāties obligācijas tikai par 50 rubļiem. Direktora klātbūtnē par Jakobu telefoniski paziņoja politiskajam inspektoram. Divas skolotājas Jakobam pateica, ka viņš tiek uzskatīts par “alte Geist” (vecā režīma piekritēju) un tādēļ viņu tur aizdomās. Tas notika neilgi pirms Vācijas karaspēka ierašanās, tādēļ Jakobam izdevās izvairīties no aresta un izsūtījuma uz Sibīriju. Vācu okupācijas režīma laikā viņš turpināja strādāt par skolotāju. Viņš nesadarbojās ar vācu okupācijas spēkiem. Vācieši pieprasīja pārtikas nodevas un arestēja daudzus, kas neizpildīja prasības, taču neieviesa tik patvaļīgu režīmu, kā to bija darījuši Krievijas okupācijas spēki.

1944. gada septembrī Pērnavā atgriezās boļševiki. Jakoba ģimene pārbijusies aizbēga uz laukiem. Vācieši agrāk bija ģimeni deportējuši uz dienvidiem, taču tagad boļševiki, kas virzījās uz priekšu, ģimeni sagūstīja un aizveda atpakaļ uz Pērnavu. Jakobs laukos slēpās pie draugiem. Viņš nekad negāja laukā no mājas un slēpās, kad mājā ieradās kāds, kas nebija ģimenes loceklis. Šajā laikā, kad Jakobs brīžiem bija slēpies arī mežā, viņš bija apmaldījies. Viņš trīs dienas klejoja aukstumā un slapjumā un apsaldēja pēdas. Viņu apkopa kādā lauku mājā, taču neiedrošinājās saukt ārstu. Jakoba pēdas bija smagi apsaldētas, un viņš zaudēja trīs mazākos pēdas pirkstus. Viņš mēnesi bija nogulējis gultā un kopš tā laika vairs nespēja paiet. Tikai pēdējo mēnesi viņš spēja pakustēties. Viņš bija sazinājies ar ģimeni, kas nevēlējās, lai Jakobs bēg, jo baidījās, ka ar apsaldētajām pēdām viņš Zviedrijā nespētu parūpēties par viņiem. Jakobs neriskēja apciemot ģimeni un palikt Igaunijā. Kad parādījās tāda izdevība, viņš aizbēga. Nebija iespēju rakstīt vēstules, jo visus sūtījumus, pat vietējos, cenzēja. Viņš bija spiests pamest ģimeni. Jakobs izdzīvoja, pārdodot ģimenei piederošās lietas un mantas, ko bija iedevuši radi.

*Iepriekšminētais Bertils Bonde (Berthil Bonde)
apgabala policijas virsnieks*

”

19. septembrī Tallinu atstāja laiva "Triina", uz kuras klāja atradās aptuveni 450 igauņu un 80 Igaunijas piekrastes zviedru.
Fotogrāfs: Sigurds Rūve (Sigurd Roove).
Estonica foto.

ZVIEDRU SABIEDRĪBAS REAKCIJA

PĀRVIETOTIE BALTIEŠI IR PROBLEMĀTISKS JAUTĀJUMS. SVENSKA DAGBLADET, 10.10.1944

”

Dāņu, norvēģu un somu bēgļi, kas ieradušies mūsu valstī, varētu cerēt agrāk vai vēlāk atgriezties mājās, savukārt aptuveni 25 000 baltiešu bēgļu liktenis nav zināms. “Bēgļi, kas ieradušies no Baltijas valstīm, var paļauties tikai uz zviedru viesmīlību un taisnīguma izjūtu, un mūsu morālais pienākums ir palīdzēt nevainīgajiem cilvēkiem, kas cietuši vētrā, kas traucas pāri mūsu zemēm,” pirmdien radio pārraidē paziņoja asoc. profesors Ādolfš Šuks (Adolf Schüch). Viņš runāja par bēgļu plūsmu no Baltijas valstīm.

6500 Igaunijas zviedru nav ieradušies šeit kā bēgļi bez saknēm šajā zemē, jo viņu senči šo zemi pameta aptuveni pirms 700 gadiem. Citu Baltijas valstu bēgļu problēma ir sarežģītāka. Pašlaik valstī ir ap 19 000 bēgļu – pāris simti lietuviešu, 2000 latviešu un gandrīz 17 000 igauņu. Tādēļ Baltijas bēgļu problēma ir tikpat kā igauņu problēma. Bēgļi pārstāv dažādus sabiedrības slāņus. Lielākā daļa ir fiziska darba darītāji, ko ir relatīvi viegli nodarbināt, taču bēgļu vidū ir arī izglītoti cilvēki, kuru nodarbinātības iespējas atrast nav tik viegli.

”

HELIOS DARBINIEKI PADZEN BALTIEŠU RASISTUS. ARODBIEDRĪBA PIEPRASA PIENĒMT MĒRUS PRET BĒGLIEM NO BALTIJAS VALSTĪM, KAS ATNĒM DARBU ZVIEDRIEM. NY DAG. 26.10.1944

”

Daļa antifašistiski noskaņoto bēgļu, kas kara laikā ieradušies Zviedrijā, ir nosūtīti uz koncentrācijas nometnēm, bet citi tiek nodarbināti meža darbos, mājamatniecībā vai kā trauku mazgātāji restorānos. Lai gan daudzi no tiem bijuši izcili speciālisti, nebija pieņemts piešķirt tiem darbu rūpniecībā vai sagatavot šos cilvēkus kā kvalificētus strādniekus, lai gan patiesībā trūka šāda darbaspēka.

Šādas problēmas neskar atsevišķus baltiešu bēgļus, kuru plūsma pāri Baltijas jūrai kļūst aizvien lielāka. Taču bēgļu vidū ir cilvēki, kas ienīst sociālismu un atbalsta nacisma principus, lai gan to nedrīkst izrādīt atklāti. Daudzi no šiem baltiešiem, kuru vidū bija arī vairāki dzimtenes nodevēji, darbā uzvedas tā, ka zviedru strādniekiem nākas vērsties pret viņiem. [..]

Atmosfēra darbavietā ir vēsta pret viņiem. Ražotnes strādnieki skaidro, ka šie cilvēki bieži rada nopietnas problēmas. Viņi piekrīt strādāt par jebkādu cenu, un ir bijuši vairāki gadījumi, kad viņi strādā astoņas ar pus stundas bez pārtraukuma. Būtībā viņi kaitē arodbiedrību kustībai.

Taču strādniekus visvairāk uztrauc fakts, ka darbā pieņem igauņus, nevis zviedrus, kas meklējuši darbu. Zviedru strādnieki saka, ka laipni uzņem savā vidū antifašistiski noskaņotus kolēģus. Taču, kad pret kolaboracionistiem un antisemītiem izturas labāk nekā pret zviedru strādniekiem, mums jāsāk uztraukties. Sūtiet bēgļus atpakaļ uz viņu dzimtenēm, lai viņi atbild savu tautiešu priekšā. Šeit, Zviedrijā, viņi tikai rada nepatīkšanas.

”

3 NO KATRIEM 5 CILVĒKIEM IR PAMETUŠI NOMETNES. DAGENS NYHETER, 14.02. 1945

”

“Baltijas bēgļu nometnēs cilvēku skaits ir ievērojami sarucis, un skaits turpinās samazināties, kad sāksies lauku darbi,” intervijā laikrakstam “Dagens Nyheter” stāsta ārlietu komisijas darbinieks Brazers Raidens (Brother Ryden). Pašlaik nometnēs palikuši ne vairāk kā 40% baltiešu.[..]

Daudzi cilvēki ir nodarbināti mežu darbos un lauksaimniecībā, un, sākoties sezonai, lauksaimniecībā nodarbinās vēl lielāku skaitu cilvēku. Parasti viņi kļūst par fermu strādniekiem, nevis nomniekiem, taču ir grūti prognozēt viņu nākotnes plānus. Bieži vien uz fermu dodas arī viņu ģimenes locekļi.

Daudzi ir nodarbināti arī rūpniecībā. Īpaši daudz sieviešu un vīriešu ir nodarbināti tekstilrūpniecībā. Arī cehi ir paņēmuši savu daļu darbaspēka, taču pašlaik risinās darbinieku streiki. Daži vīri kļūst par zvejniekiem, bet sievietes — par kalponēm. Problēmas sagādā valodas barjera, tādēļ darbā pieņem tikai cilvēkus, kas runā vāciski.

Atrast darbavietu izglītotajiem cilvēkiem ir daudz grūtāk. Viņus nevar sūtīt strādāt mežā, jo viņiem parasti ir līdzīgi ģimenes locekļi. Daži zobārsti no Baltijas valstīm ir pieņemti darbā nacionālajā zobārstniecības dienestā, savukārt ārsti ir atbrīvoti no nodokļiem, un viņiem piešķirtas pagaidu atļaujas strādāt par šeit esošo baltiešu ārstiem. Taču ko mums iesākt, piemēram,

ar juristu vai žurnālu, kas ieradies šeit no Baltijas? Daži ir nodarbināti Stokholmas slimnīcu, ārstu padomes un dažādu zinātnisko iestāžu, tajā skaitā universitāšu, arhīvos, taču tas ir tikai pagaidu darbs. Daudzi izglītotie cilvēki cenšas apgūt zviedru valodu, jo zviedru valodas zināšanu trūkums sagādā nopietnas problēmas.

”

CENTIENI IEKĀRTOTIES

FRAGMENTI NO ANNES MARIJAS S. (DZIMUSI 1914. GADĀ) VĒSTULES

”

1944. gada rudenī mēs (es, mans vīrs un divi mazie bērni) zvejas laivā bēgām no Sāremā uz Zviedriju. Mūsu bēgšana izdevās, pateicoties vairākām laimīgām sakritībām. Netālu no Zviedrijas krastiem mūs uzņēmuma uz kuģa klāja un nogādāja līdz sauszemei. Jā, tas bija gluži kā ierasties citā pasaulē. Mājās mēs bijām pieraduši pie elektroapgādes traucējumiem, pārtikas un apģērba trūkuma un dažādiem ierobežojumiem, savukārt Stokholma bija kā gaismas jūra. Cilvēki bija tērpušies košās un gaišās drēbēs. Atceros, ka tajā svētdienas rītā, kad autobusā devāmies no kuģa cauri pilsētai, vairāki simti cilvēku ar velosipēdiem brauca uz pludmali. Tolaik tas šķita neparasti, jo Igaunijā velosipēdi tobrīd nebija tik populārs pārvietošanās līdzeklis kā Zviedrijā.

Tobrīd mūsu dzīvē sākās jauns posms, un tas nebija viegli. Mums nebija nekā cita, izņemot drēbes, ko bijām uzvilkuši, un kara laika naudai šeit nebija nekādas vērtības. Kamēr dzīvojām piekrastē, zviedru mācītājs bija man nedaudz iemācījis zviedru valodu.

Zviedrijas valdība bija parūpējusies par daudzu procesu veiksmīgu organizāciju. Mūs nosūtīja uz karantīnas nometni, un drīz vien no turienes mūs nosūtīja strādāt. No visām malām valstī ieplūda lērums bēgļu. Tas nebija ņemts vērā, un bēgļiem nenodrošināja valodas apmācības. Es drīz vien sāku lasīt avīzes un žurnālus.

Mūsu karantīnas nometne atradās pansijā pie Mälaren līča (liels ezers netālu no Stokholmas). Tā bija ļoti skaista vieta. Katrai ģimenei piešķīra istabu, un uz maltītēm mēs savācāmies kopējā ēdamzālē. Galvenā problēma, kas bija saistīta ar ēdienu — tas bija pārāk salds. Zviedriem ļoti garšo cukurs, un, cenšoties būt laipni pret mums, viņi ēdienam pievienoja vairāk cukura. Šī iemesla dēļ neviens neēda. Zviedri bija ļoti pārsteigti, kad viņi uzzināja par šo problēmu.

Kamēr atradāmies karantīnas nometnē, es visu laiku mācījos valodu. Es lasīju jebko, kam tiku klāt.

Valstī ieradās aizvien vairāk bēgļu, tādēļ cilvēkus (vīriešus) ātri vien pielika pie darba. Manu vīru nosūtīja uz kokapstrādes rūpnīcu, kurā ražoja durvis un logus.

Mums izdevās uz sešiem mēnešiem izīrēt māju, kurā mēs ievācāmies 1944. gada oktobrī.

Vakaros, kad vīrs bija atgriezies mājās no darba, mēs taisījām koka klucīšus ar alfabēta burtiem. Mēs dzīvojām netālu no Upsālas. Tur vīrs atrada kādu spiestuvi, kurā sešās dažādās krāsās izdrukāja zviedru alfabēta burtus. Viņš darbnīcā sagatavoja klucīšus, un es mājās uz tiem līmēju burtus. Mums ļoti palīdzēja tieši šīs kokapstrādes prasmes.

Mēs izgatavojām arī koka šķīvjus. Mēs tos nokrāsojām un iededzinājām tajos rakstus. Vīrs ar dažiem paraugiem devās uz kādu lielu universālveikalu Stokholmā, kur saņēma ļoti labu pasūtījumu. Apkārtesošie brīnījās, kā cilvēki, kas neprot valodu un nepazīst pilsētu, spēj veikt darījumus.

Kokapstrādes rūpnīcu apmeklēja kāds vīrs no valsts ziemeļiem, kas izrādīja lielu interesi par mūsu darbu. Viņš uzaicināja mūs pārcelties uz ziemeļiem un strādāt kopā ar viņu. Tā kā mums dzīvoklis bija tikai uz pus gadu, un tobrīd nebija iespējams atrast dzīvokli, mēs pieņēmām piedāvājumu un 1945. gada martā pārcēlāmies uz ziemeļiem.

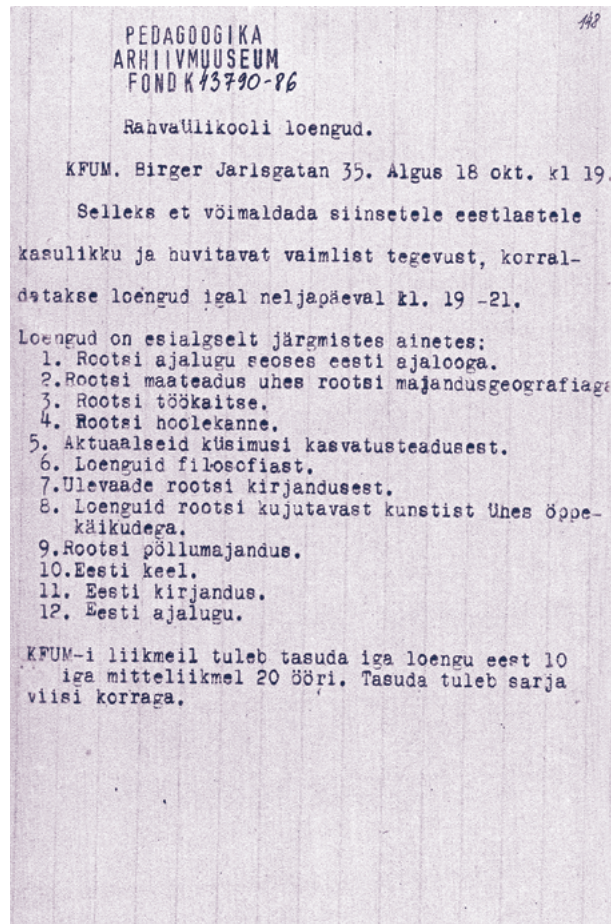
Būtībā mēs devāmies pretim nezināmajam. Mēs nezinājām valodu, nepazinām nevienu – mums bija tikai mūsu rokas, dzīvotgriba un igauņiem raksturīgā neatlaidība.

Mēs kopā ar šo zviedru kungu dibinājām nelielu uzņēmumu. Mēs ražojām klucīšus ar alfabēta burtiem, koka šķīvjus un citus koka izstrādājumus. Ienākumi no šī darba bija pietiekami lieli, lai mēs sakrātu zemes iegādei un sāktu būvēt māju.

Tas bija lielisks pavērsiens, ko es joprojām skaidri atceros.

”

NOTIFICATION ABOUT PUBLIC UNIVERSITY LECTURES

KFUM (Jauno kristiešu savienība). Burger Jarlsgatan 35.
Sākums 18. oktobrī plkst. 19:00

Katru ceturtdienu no plkst. 19:00 līdz 21:00 tiks rīkotas lekcijas, lai vietējiem igauņiem piedāvātu lietderīgas un interesantas intelektuālās aktivitātes.

Saskaņā ar sākotnējo plānu tiks rīkotas lekcijas par šādām tēmām:

1. Saikne starp Zviedrijas un Igaunijas vēsturi
2. Zviedrijas ģeogrāfija, tajā skaitā Zviedrijas ekonomiskā ģeogrāfija
3. Darba aizsardzība Zviedrijā
4. Sociālā labklājība Zviedrijā
5. Izglītības zinātnes aktualitātes
6. Filozofijas lekcijas
7. Zviedru literatūras pārskats
8. Lekcijas par zviedru grafiku (arī mācīju ekskursijas)
9. Lauksaimniecība Zviedrijā
10. Igaņu valoda
11. Igaņu literatūra
12. Igaunijas vēsture

KFUM biedriem par lekciju jāmaksā 10 ēras, pārējiem – 20 ēras.
Jāmaksā pilna summa par lekciju ciklu..

PASTKARTE NO KĀDA IGAUŅU BĒĢLA LUNDĀ CITAM BĒĢLIM VADSTENĀ

”

Fam.
Vet. Kraner
Storgatan 34, Vadstena

Lundā
1948. gada 3. jūlijā

Paldies par laba vēlējumiem. Šoreiz laiks bija saulains, un mēs lasījām zemenes starp Vadstenu un Motalu. Šodien laukā pūš ierastais Skones vējš. Ir auksts un vējains. Neatceros, ka manā dzimšanas dienā laika apstākļi vēl kādreiz būtu bijuši kā rudenī.

Liels paldies par skaisto pagājušā gada braucienu.

A. Kangro

Sveiciens! Kad ieradīsieties ciemos? Vai tomēr dosieties uz Lapzemi?

”

IGAUNU BĒĢĻA VĒSTULE

PEDAGOOGIKA
ARHIIVMUSEUM
FOND K 43790-25

48

Eesti Komitee Koolitajimkonnale,
Stockholm.

Algkooliõpetaja Ernst Jüriso,
aadr.: LAK 1073 Upsālas slott, Upsāla,

palve.

Soovin töötada oma kutsealal ükskõik kus kohal Rootsis. Eriti soovin tööle asuda Upsālas, kus praegu elan. Olen nõus töötama ka poolte nädalade, s.o. poolte täitesuga, kui see osutub vajalikuks nende kolleegide rahuldamiseks kutsealalise tööga, kes ei taha raskent kõrvale jääda. Palun mind mitte kõrvale jätta koolitajast. Tahan elada ja töötada oma rahva karvava põlve kasuks. Praegu olen mulle mitterahval raskel füüsilisel tööel Upsāla lossijuuris.

Upsālas, 6. sept. 1945. a. Ernst Jüriso.

”

Igauņu komitejas skolu valdei

Stokholmā

Pamatskolas skolotāja Ernsta Jüriso (Ernst Jüriso)

Adrese: LAK 1073 Upsālas pils, Upsāla

Iesniegums

Es vēlētos strādāt darbu, kas saistīts ar manu specialitāti, jebkur Zviedrijā. It īpaši vēlētos strādāt Upsālā, kur pašlaik dzīvoju. Labprāt strādātu arī nepilnu darba dienu, t.i. par pusi algas, ja tas nepieciešams, lai nodrošinātu darbu kolēģiem, kas nevēlas to zaudēt. Vēlos lūgt neizslēgt mani kā iespējamo kandidātu darbam skolā. Es vēlos dzīvot un strādāt mūsu nākamās paaudzes labā. Es pašlaik strādāju Upsālas pili, darot smagu fizisku darbu, kas man nav piemērots.

Upsālā, 1945. gada 6. septembrī. Ernsts Jüriso

”